

* قواعد درس ششم _ فعلهای معلوم و مجهول *

* فعل مجهول یعنی فعلی که فاعل آن مشخص نیست، برعکس فعل معلوم که فاعل آن مشخص می باشد.

مثال: كَتَبَ: نوشت. (معلوم) ﴿﴾ كُتِبَ: نوشته شد. (مجهول)

* نحوه ی ساختن فعل مجهول از فعلهای ماضی *

۱_ ابتدا به دومین حرف اصلی فعل (عینُ الفعل) ، کسره « ِ » می‌دهیم.

۲_ در این مرحله تمام حروف متحرک قبل از عینُ الفعل را حرکت ضمه « ُ » می‌دهیم ولی حرکت حروف بعد از عینُ الفعل را نباید تغییر دهیم. ﴿﴾

مثال؛

ضَرَبَ ﴿﴾ ضَرِبَ (عین الفعل: ر) // اِسْتَخْرَجَ ﴿﴾ اُسْتُخْرِجَ (عین الفعل: ر)
تَعَلَّمَ ﴿﴾ تَعَلَّمْ (عین الفعل: ل) // اَكَلَ ﴿﴾ اُكِلَ (عین الفعل: ك)

* نحوه ی ساختن فعل مجهول از فعلهای مضارع *

۱ ابتدا به دومین حرف اصلی (عین الفعل) فتحه « َ » می‌دهیم.

۲ در این مرحله فقط به حرف مضارع (حروف « اتین ») حرکت ضمه « ُ » می‌دهیم ولی حرکت بقیه ی حروف را نباید تغییر دهیم. ﴿﴾

مثال؛

يَضْرِبُ ﴿﴾ يُضْرَبُ (عین الفعل: ر / حرف مضارع: ی) // يَكْتُبُ ﴿﴾ يُكْتَبُ (عین الفعل: ت / حرف مضارع: ی)
نُشَاهِدُ ﴿﴾ تُشَاهَدُ (عین الفعل: هـ / حرف مضارع: ن)

نکته ی خیلییییییی مهمممم

***از فعلهای لازم (یعنی فعلهایی که نیاز به مفعول ندارند) و فعلهای امر مخاطب (دوم شخص) فعل مجهول ساخته نمیشود!!**

***انواع نائب فاعل به ترتیب اولویت :**

***در درس پنجم گفتیم که فعل معلوم نیاز به فاعل دارد و به همین ترتیب فعل مجهول هم نیاز به جانشین فاعل (نائب فاعل) خواهد داشت.**

***انواع نائب فاعل دقیقاً مثل انواع فاعل هست که بصورت مفصل در درس پنجم در مورد آنها توضیح دادیم :**

۱_ اسم ظاهر ﴿ يُشْرَبُ الشَّايُ ﴾ (چای نوشیده می شود.) اینجا نائب فاعل اسم ظاهر " الشَّايُ " هست.

۲_ ضمیر بارز ﴿ الْمُعَلِّمُونَ يُحْتَرَمُونَ ﴾ (معلمان گرامی داشته میشوند. / مورد احترام واقع می شوند.) اینجا نائب فاعل ضمیر بارز " و " هست.

۳_ ضمیر مستتر ﴿ الشَّايُ يُشْرَبُ ﴾ اینجا نائب فاعل، ضمیر مستتر " هُوَ " هست.

***نکته مهم :** دقت کنید که اگر کلمه ای قبل از فعل مجهول بیاید، نمیتوانیم آنرا بعنوان نایب فاعل محسوب کنیم هرچند که در معنی نایب فاعل باشد.

*نحوه مجهول کردن جملات عربی

👉 برای این کار ابتدا جمله مورد نظر را به فارسی ترجمه و آن را مجهول کرده تا با تغییرات آن آشنا شویم، سپس مراحل زیر را انجام می‌دهیم: 📌

- ۱_ فاعل و وابسته های آن (صفت، مضاف الیه، ضمیرهایی که به فاعل مربوط می شوند و ...) را حذف می کنیم.
- ۲_ مفعول را مرفوع کرده و جایگزین فاعل می کنیم. (در درس پنجم با نشانه های مرفوع بودن یک اسم آشنا شدیم.)
- ۳_ فعل را با نایب فاعل از لحاظ جنسیت و تعداد مطابقت می دهیم و خود فعل را نیز مجهول می‌کنیم.

مثال :

👉 يَغْرِسُ الْفَلَّاحُ السَّاعِي الْأَشْجَارَ :

ترجمه فارسی : کشاورز کوشا، درختان را می کارد. 📌 مجهول فارسی : درختان کاشته می شوند.

در اینجا « الْفَلَّاحُ » فاعل و « السَّاعِي » صفت فاعل است که باید حذف شوند.

👉 سپس « الْأَشْجَارَ » را بعنوان نایب فاعل مرفوع می کنیم. (« الْأَشْجَارَ » جمع مکسر است و برای مرفوع شدن باید حرف آخر آن حرکت « ؤُ » بگیرد.)

👉 در مرحله آخر باید فعل را با نایب فاعل مطابقت دهیم. در اینجا چون (الْأَشْجَارَ) نایب فاعل و از طرفی جمع غیر انسان است پس باید فعل آن بصورت مفرد مؤنث بیاید و سپس آن را مجهول کنیم.

👉 « يَغْرِسُ » 👉 « تَغْرِسُ » 👉 « تُغْرِسُ »

بنابراین جمله پس از مجهول شدن به شکل زیر در می آید. 📌

يَغْرِسُ الْفَلَّاحُ السَّاعِي الْأَشْجَارَ 👉 تُغْرِسُ الْأَشْجَارَ